

in Educational Method, Heinemann, London
 Finlay-Johnson, Harriet (1911) *The Dramatic Method of Teaching*, Nisbet Self-Help Series, James Nisbet, London
 Holmes, Edmond (1911) *What is and What Might Be*, Constable, London
 Holmes, Edmond (1914) *In Defence of What Might Be*, Constable, London
 Hourd, Marjorie L. (1949) *The Education of the Poetic: A Study in Children's Expression in the English Language*, Heinemann, London
 Isaacs, Susan (1930) *The intellectual growth in young children*, Routledge and Kegan Paul, London
 Laban, Rudolf (1941) *Effort*, Macdonald and Evans, London

Langdon E.M. (1949) *An Introduction to Dramatic Work with Children*, Dennis Dobson, London
 Mackenzie, Frances (1935) *The Amateur Actor*, Nelson, London
 Mawer, Irene (1932) *The Art of Mime*, Methuen, London
 Newton, Robert G (1937) *Acting Improvised*, Nelson, London
 Nunn, Percy (1920) *Education: Its Data and First Principles*, Edward Arnold, London
 Slade, Peter (1954) *Child Drama*, University of London Press
 Stone, R.L. (1949) *The Story of a School*, HMSO
 Tomkinson, W.S. (1921) *The Teaching of English*, Oxford University Press

Néhány drámatechnikai megoldás az angol nyelvi órán

műhelyfoglalkozás-tervezet – tapasztalatok összegzése a megtartott két foglalkozás után

Torda Márta

*Magyar Macmillan konferencia, Budapest, 2004. 04. 03.
Révai Miklós Gimnázium, Győr*

Vázlat:

- Megegyezési szempontok
- Ismerkedés
- Fizikai „ráhangolódás”
- A királyi házban
- A. Milne: A király reggelije
- Forgószer

Rendelkezésre álló idő: 60 perc

1. Megegyezési szempontok

A foglalkozás vezetője a következőket mondja:

- Szeretném, ha 12 fővel dolgozhatnánk, a többiek arra kérem, hogy figyeljenek, jegyzeteljenek!
- A konferencián kapott névjegykártyákat, kérem, vegyék le, és írják nevüket egy általam biztosított névkártyára (ld. a későbbiekben)!
- Amennyiben 5-8 perccel hosszabb lesz a foglalkozás, kérem szánjuk ezt rá mindannyian!
- Ha egy feladat sokáig tartana, de már mindenki érti, a résztvevők jelezzék!

A 12 fős létszám választása tudatos volt, mert így kalkuláltam a tervezett feladatokat. Mindenesetre kiderült, nem volt szerencsés, mert az első foglalkozáson, amit tartottam, sokkal többen vettek volna részt, ha nem limitálom a számukat, ugyanakkor így többen jegyzetelhetek, amit igen jó lett volna megbeszélni, ha lett volna rá idő. A névkártyák használata viszont bevált, a kiscsoportok alakítása simán ment, szinte mindenki dolgozott mindenkivel különböző felállásban. Az első foglalkozás „meghosszabbítása” sem volt szerencsés, mert 15 percnyi szünet után kezdődött a következő foglalkozás, és az én idő-túllépésem megnehezítette az előadó felkészülését. A délutáni műhelyfoglalkozáson összesen 16 fő vett részt, így bizonyos dolgokat megváltoztattam, de mindenki részt vett a feladatokban.

2. Ismerkedés

Séta, térkitöltés, bólintás egymásnak, majd kézfogás, bemutatkozás (név, honnan jött az illető, majd tanári jelzésre mindenki döntse el, milyen más információt szeretne közölni a többiekkel) és séta, kézfogás közben immár három dolgot mondjon, és három dologra figyeljen. Még mindig séta és ismerkedés.

A következő fázisban mindenki annak a nevéét mondja séta, térkitöltés közben, akivel kezét fog, és megpróbálja a többi információt is elmondani a másokról, esetleg kiegészítik egymást, de próbáljon minél több emberrel kezét fogni, és az információt memorizálni 3-4 perc alatt.

Körben leülünk, majd középre teszem a névkártyákat. Mindenki, aki egy-egy névre, ismeretanyagra emlékszik, elvehet egyet a névjegykártyákból. Ezt követően hangosan, hogy a körben mindenki hallhassa, bemutatja az általa megismert embert. Ha nem fogynak el a kártyák, a csoportnak közösen kell összehozni az információt.

A névkártyák azért is fontosak, mert a hátoldalukon különböző csoportbeosztások szerepelnek, melyekre később szükség lesz hármas, négyes csoportok alakítása illetve a csoport kettéosztása kapcsán.

A délelőtti foglalkozáson ez nagyon sok időt „rabolt” el, s szerintem ezért nem sikerült eléggé mélyíteni az ismerkedést. Hosszadalmasnak tűnt, de ha egész csoportban gondolkodom és egy egész évre tervezek, megéri ezt az időt részálni.

A délutáni játékban ebből a feladatsorból egy rész kimaradt, mindenki a saját, a konferencián kapott névkártyáját használta, így csak a kézfogásos, információs játékokra került sor. Itt így némi időt is nyertünk.

3. Fizikai ráhangolás

A csoport ismét feláll: először a tanár a résztvevőket, később a csoport tagjai egymást szólítják cselekvésre: nézz a plafonra, ha nadrág van rajtad, fordulj körbe, ha szereted a palacsintát, akkor...

Mivel az első feladat sok időt vett el, itt gyorsítani akartam, és amikor mindenki számára világossá vált, mi a feladat, le is ültünk.

A második foglalkozáson ez kimaradt.

Kiválasztunk egy egyszerű mondókát (nursery rhyme-ot) és a tanár indítja a tapsos játékot: pl.: Pussy cat, pussy cat, where have you been? I've been to London to look at the queen. Először a tanár és a mellette jobbra álló tapsol, hol saját, hol egymás tenyerét ütik össze (megállapodás illetve példa szerint), majd a jobboldali csoporttag jobbra fordul, ugyanígy végigjártassa, s ez így megy körbe. Nehezíteni lehet azzal, ha egy idő múlva a tanár újra indít, így egyszerre akár két-három pár is tapsolja a mondókát.

Ezt a ritmusjátékot sikerült mindkét alkalommal eljátszani, bár odáig nem jutottunk el, hogy egyszerre három páros is azonos ritmusban tapsolja a mondókát.

Mindenki kap/húz egy kártyát, rajta egy „ismeretlen” angol szóval, a kártya hátoldalán a fonetikus írásmód és a magyar jelentés (itt – a később sorra kerülő versbeli jelentés) található. Mindenki elmondja a szót, értelmezzük, a csoport tagjainak a sajátjukat meg is kell tanulni.

Labdázunk. A tanár indítja a labdát (ez nálam koosh ball, ami nem sért senkit, nem gurul el, gumiból van) úgy, hogy mond egy szót, ami a versben szerepel, odadobja a labdát egy másik tagnak, aki szintén mondja a saját szavát, és így tovább. Előre figyelmeztetni kell a csoportot, hogy ügyeljenek a sorrendre, hiszen ez lesz a későbbiekben is a sorrend, ezen nem fogunk változtatni. Így megy végig a labda, míg a tanárhoz vissza nem kerül. Most gyorsítani lehet, majd, ha a csoport belejött a játékba, mindenkinek azt kell figyelni, mit mond az, akinek ő dobja a labdát. A következő körben tehát azt kell mondani, ami annak a szava, aki kapja a labdát. Lehet még nehezebbé tenni, figyelni azt, akitől kapjuk a labdát, mondani azt a két szót, ami az előttünk és az utánunk jövőé...

Az első foglalkozásra készült 12 kártya, ami a versben szereplő „új” szavakat tartalmazta, így mire a versre került a sor, akkor már – elvileg – mindenki számára ismert szavakkal dolgozhattak, így a vers megértése nem okozhatott gondot. A hangsúly nem annyira a versre, annak pontos értelmezésére esett, inkább a hangulatára, a szereplőkre, arra, hogy mi hogyan tudunk még játszani az adott témával.

Nagyon fontos itt is, hogy abszolút határozott, egyértelmű javaslatokat mondjunk, mert amikor nem értették meg, hogy mindig csak egyféle sorrendben dobhatjuk a labdát, akkor kaotikus lett a játék.

A délutáni foglalkozáson ezt nem játszottuk, hanem a királyi háznál, a királyi udvarban dolgozó, élő emberekkel, azok foglalkozásával történő játéknál „labdázunk”.

4. A királyi házban

A) Minden tag választ egy olyan foglalkozást, amire egy királyi házban szükség lehet avagy csak luxus, pl. társalkodónő, kutyasétáltató, kertész, kukta... A csoport tagjai ismét felállnak, és most jön a SHERIFF JÁTÉK: mindenkinek a mellette álló melletti foglalkozását kell megjegyezni, mert amikor a vezető a kör közepéről „rálő” valakire („bang!”), az az illető leguggol, az ő két oldalán levő tag pedig egymásra „lő” a másik foglalkozását mondván.

Ez a játék az első foglalkozáson ment is, élvezték is. Könnyebb, ha hétköznapi, gyakran előforduló igéket, berendezési tárgyakat stb. mondanak, hisz ez a játék nemcsak a szavak ismeretét, hanem igen nagyfokú koncentrációt is igényel.

Mint említettem, a második alkalommal itt labdázunk, ami működött, és élvezte is mindenki – sokak foglalkozását sikerült megjegyezni.

B) A tanár a következőt mondja: „Egyik délelőtt fél 11-kor megjelent a királyi fotós. A király elrendelte, hogy mindenki hagyja abba a munkát, és álljon az udvarra, hogy lefényképezhessék. Először, természetesen, a királyt és a királynőt, majd mindenkit, aki a királyi háznál dolgozik. Mindenki jelezze helyzetével, beállításával, hogy milyen a viszonya a többiekhez!” Vagyis tabló. Ekkor a tanár egyenként megérinti a szereplők vállát: erre a jelre mindenkinek ki kell mondania, hogy mit gondol az adott szerepben, az adott időben és helyen.

Ez a játék mindkét alkalommal jól működött, bár a délelőtti foglalkozáson még volt, aki nem „szerepből” szólalt meg, ott a többiek is segítettek korrigálni.

C) Tükörjáték párokban – játszható hangtalanul (vagy mondatok ismétlésével, ebben az esetben előre meg kell állapodni a szabályokban). A párok egyik tagja a király vagy királynő. Reggel van, az illető bemegy a fürdőszobába és belenéz a tükörbe. Vele szemben álló párja minden mozdulatát utánozza, mintha tükörképe lenne. Egy perc múlva a szerepek felcserélhetők.

Bár ez a játék a tervezetben szerepelt, erre egyik alkalommal sem került sor.

Vita a reggeliről

A csoport tagjai megnézik névkártyájukat, aki „fekete” feliratot talál a hátán, az a király szerepében lesz, aki „fehér”, az királynő lesz. A tanár megadja a szituációt: reggel 8 óra van. A király nagyon szeretne a feleségével elfogyasztani egy hatalmas adag reggelit lent, az ebédlőben, de a királynőnek ehhez semmi kedve, ő ágyban maradna még úgy egy órácskát, s legfeljebb egy pohár teát hajlandó elfogadni. Fórumszínház. Mindkét csoport felkészít egy-egy vállalkozó személyt, aki kiül a kör közepére, szemben a házastárssal. Megvitatják, hogy mit is csináljanak együtt. Mindkét csoport csak egyszer, tapssal hívhatja vissza az emberét, hogy újabb érveket adjon.

A felkészítés sem vett igénybe sok időt, a vitát azonban szinte le kellett állítani. Szívesen mondták volna az érveket még – szerepben. Érdekes volt, hogy mikor a király szerepét egy kolléganő, a királynő szerepét pedig egy kolléga vállalta, a nemi különbség csak még élvezetesebbé tette a játékot. Igen élvezetes volt, hogy mennyire különböző érveket és stratégiákat vetettek be a másik fél meggyőzése érdekében.

A király reggelije – The King's Breakfast

Elolvassák, esetleg valaki hangosan felolvassa a verset, értelmezzük azt, ami nem világos vagy magyarázatra szorul. Ezután a kivetített példányon, a csoport ajánlására, bejelölöm, hogy hol, hova lehetne még beiktatni párbeszédet – és kik között –, hogy a lehetséges szereplők jellemét jobban kibontsuk, tágítsuk az ismereteket az egyes emberekről, akár konkrét szerepük van a versben, akár csak egy, a versben megjelenő figurához kötődően adnak hozzá valamit a jellemhez.

A névkártyákon szereplő három szempont szerint (pl. male, female, neutral) a csoport tagjai négyes-kiscsoportokat alkotnak. Minden csoport választ egy tetszése szerinti lehetőséget, hogy párbeszédet, dialógust írjon. A kiscsoportok külön dolgoznak, majd felolvassák, amit írtak, esetleg eljátszák. A csoport közösen megállapodhat, hogy a versnek megfelelően hova illesztenék be a párbeszédet.

A délelőtti csoportban volt egy vállalkozó kedvű kolléganő, aki igen szívesen olvasta fel a verset (nem mindenki kapta kézbe a verset ill. látta jól a fóliát). Sajnos, ennek eredményképpen, a karakterekre jobban rávilágító párbeszédet, beszélgetések helyeit, azok lehetőségeit nem is tudtam bejelölni. Így

fordulhatott elő, hogy szinte a vers szavait ismételték ill. monológgal indítottak, aztán 3-4 mondat hangzott el, ami adott esetben nem világított jobban rá a kiemelt jellemre – királyra, királynőre, fejősszonyra. Be is vehettek volna más, már említett foglalkozású, a királyi udvarban dolgozó szereplőt is, bár az idő túl kevés volt mindehhez.

A délutáni csoportnál erre a feladatra nem került sor.

Hotelportás játék, variációval

AZ INAS néven fut (The butler). A játékosok ismét megnézik névkártyájukat, majd hármass csoportokba rendeződnek (a kártyán lehet égtájakat megjelölni). Minden csoport kitalál egy problémát, – ami a királyi házban merült fel, – és hogy milyen megoldást vár erre a gondra. Majd egyikük kiáll, egy másik csoportból választunk egy inast, és ő értelmezi hangosan, amit az első csoport tagja elmutogat. Az első csoport játékosai csak mutogathat, bólogathat, kézzel-lábbal jelezhet, de hangot nem adhat. Így kell megérteni a problémát, és hogy hogyan szeretné a csoport megoldani. Mindez körbemeleg, mindegyik csoport megmutatja, mi a baj a királyi házban, és mit szeretnének megoldásképpen.

Mindkét alkalommal igen élvezetes játék volt. Délelőtt a közönség soraiból kértem fel valakit a „butler” szerepére (később említette, mennyire élvezte, hogy ilyen feladatot kapott, és aktívan is részt vehetett a foglalkozáson ily módon), a délutáni csoportoknál a „butler” mindig egy másik csoportból került ki. A feladat elmondásakor jobban kellett volna hangsúlyozni, hogy a probléma megoldását is kell kérni, el kell magyarázni. Mindenesetre gyors, érdekes, és nyelvileg is hasznos cselekvés volt.

Újságírás

Ismét új kiscsoportok alakulnak (névkártya hátán, pl. négy típusú nyelvvizsga szerint). Mind a négy csoport más-más újságnak dolgozik. Az újság profiljának, olvasói szemléletének megfelelően kell írniuk egy rövid cikket arról, milyen „gyalázat” történt a királyi házban – a versnek megfelelően. Persze, fel lehet tupírozni annak megfelelően, kik olvassák az újságot, túlozni is lehet. A négy újság a következő: High Society – a felső tízezernek, Save the World – állatvédők (RSPCA) magazinja, Cosmopolitan – emancipált női magazin, The Daily Worker – a munkásosztálynak szóló folyóirat.

Mindegyik csoport felolvashatja a maga cikkét.

Az első foglalkozáson csak elmondtam, mit várnék el a tanulóktól ebben a szituációban, délután odáig jutottunk, hogy az olvasó számára közvetítendő rövid üzenetet sikerült minden kiscsoportnak megfogalmaznia, pl.: RSPCA – a következő számlára lehet pénzt befizetni, Cosmopolitan – a király kivételével mindenki nőnemű, még az állatok is, igenis, mi nők vegyük át a hatalmat, és ne hagyjuk magunkat utasítgatni.

5. Forgószék (Előd Nórától tanultam)

Ismét négyes csoportokat alkotnak a játékosok (jobbra, balra, elöl, hátul). Minden szék minden oldalára 1-1 cédula kerül: 1) igazgató: NEM, 2) angoltanár: IGEN, 3) szülő: NEM, és 4) diák: IGEN. Helyezkedjenek el középponthez képest (ez egy szék lehet) és az előtte lévő cédulának megfelelően mindenki hangosan kezdje el sorolni érveit amellel vagy az ellen, hogy az iskolában használjanak drámai eszközöket az idegen nyelvi órán. Mind a négy (vagyis összesen 12) tag egyszerre beszél egy percig, majd a vezető tapsára mindenki körbelép eggyel jobbra, ahol új szerepet vesz fel. Mindez négy perc alatt lebonyolítható úgy, hogy mindenki érvelhet négy különböző szemszögből kétféle hozzáállással.

Az első foglalkozáson a 12 szereplő végigjátszotta ezt a játékot, nem akarták abbahagyni, pedig sokan már indultak a következő helyszínre. A délutáni foglalkozás (során már mindenki fáradt volt, ezért csak elkezdtük a játékot, de nem fordultunk négyet. A lényegét így is mindenki értette, és részben tapasztalhatta, hogy milyen az, ha ugyanannak a problémának a különböző megítélése mellett kellene érvelnie.

Mindez után feltétlenül meg kellene beszélni, mit mire használtunk, milyen célra, milyen eszközzel, mi sikerült, mi nem, ami nem, az miért nem, mit lehet még kezdeni az adott technikákkal stb. Ez utóbbit nagyon fontosnak tartom, de biztos nem fér bele a 60 percbe – ha a többi véletlenül bele is fér.

Erre sem délelőtt, sem délután nem került sor, pedig ez lehetett volna a munka legértékesebb része – ki hogyan látta, ami történt, tanári, nyelvtanári, a nyelvet beszélő/használói szinten...

Általános tanulságok számomra:

- A 60 perc semmiképpen sem lehetett elég erre a munkára.
- Sokkal pontosabb magyarázatot kell adnom, esetleg példával illusztrálni, mit várok el a játékosoktól, főleg azoktól, akik nem jártasak a drámajátékokban.

- Bizonyos tevékenységeket nincs értelme siettetni, akkor sem, ha nincs elég idő, hisz az a megértés, a jó játék és nyelvhasználat rovására mehet.
- Nem kell félnünk a szünetektől, a gondolkodási idő hossza függ a játékos egyéniségétől, be kell várni mindenkit, hogy a kiscsoportokban is egyenrangúként tudjanak dolgozni.
- Biztosítani kell a „szükséges” felkészülési időt.
- Nincs meg azoknak a névsora sem, akik jelen voltak, ami azért lenne jó, mert akkor fordulhatnék az észrevételekért a résztvevőkhöz, bár ezen a gondon – reményeim szerint – a szervező, a Magyar Macmillan tud segíteni. Ha egy fórumbeszélgetés vagy levelezés létrejönne, akkor tágíthatnánk mind az érdeklődők, mind a szakemberek körét, ami mindenképpen előre vihetné az idegen nyelvi órákon bevezethető/bevezetendő drámatanítás ügyét és a drámai elemek, technikák felhasználását az idegen nyelvi órákon.

A konferencián ismét egyértelművé vált, hogy hatalmas igény van az ilyen jellegű bemutatókra, foglalkozásokra. Ez csak erősíti néhányunk azon szándékát, hogy jó lenne létrehozni a Magyar Drámapedagógiai Társaságon belül egy idegen nyelvi tagozatot...

Melléklet: The King's Breakfast

*The King asked
The Queen, and
The Queen asked
The Dairymaid:
„Could we have some butter for
The Royal slice of bread?”
The Queen asked the Dairymaid,
The Dairymaid
Said, „Certainly,
I'll go and tell the cow
Now
Before she goes to bed.”
The Dairymaid
She curtsied,
And went and told
The Alderney:
„Don't forget the butter for
The Royal slice of bread.”
The Alderney
Said sleepily:
„You'd better tell
His Majesty
That many people nowadays
Like marmalade
Instead.”
The Dairymaid
Said, „Fancy!”
And went to
Her Majesty.
She curtsied to the Queen, and
She turned a little red:
„Excuse me,
Your Majesty,
For taking of
The liberty,
But marmalade is tasty, if
It's very
Thickly
Spread.”*